

Στυλοβάτις της δημοκρατίας η βιβλιοθήκη

Η Αμερικανίδα βιβλιοθηκονόμος Νταϊάν Κρες αναλύει τον πολύπλευρο ρόλο των ιδρυμάτων στην εποχή της οικονομικής κρίσης

Συνέντευξη στον Ηλια Μαγκλινη

Το Αρλινγκτον, ένα μάλλον εύπορο προάστιο λίγο πιο έξω από την Ουάσιγκτον, είναι γνωστό για το εθνικό στρατιωτικό του κοιμητήριο, όπου κηδεύονται με τις προβλεπόμενες τιμές και οι Αμερικανοί πρόεδροι. Στην τοπική δημοτική βιβλιοθήκη εργάζεται ως διευθύντρια η βιβλιοθηκονόμος Νταϊάν Κρες. Η τελευταία συμμετείχε στο 7ο Διεθνές Συνέδριο που διοργάνωσε η Οργανωτική Επιτροπή Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (6-7 Οκτωβρίου) με θέμα «Επαναπροσδιορίζοντας τις προσφερόμενες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών σε περιόδους οικονομικής κρίσης». Τη συναντήσαμε τη δεύτερη ημέρα του συνεδρίου, λίγες ώρες προτού δώσει μια επιπλέον διάλεξη πάνω στις νέες τεχνολογίες στην Εθνική Βιβλιοθήκη.

Η Νταϊάν Κρες έχει ζηήσει τη μεταμόρφωση των βιβλιοθηκών από την περίοδο της καρτέλας στην ψηφιακή και διαδικτυακή εποχή και, όπως μας είπε, πέρα από την τεχνολογική εξέλιξη, ο ρόλος μιας δημοτικής βιβλιοθήκης σήμερα είναι πολύ πιο πολύπλευρος. Μας έδωσε ένα απλό παράδειγμα: «Η βιβλιοθήκη μας βρίσκεται σε αστική περιοχή, έχουμε πρόβλημα αστέγων και το προσωπικό μας περνά από σεμινάρια εκπαίδευσης, προκειμένου να χειρίζεται άστεγους ή άτομα με ψυχικά νοσήματα. Ολο και περισσότεροι άστεγοι καταφεύγουν στη ζεστασιά ή τη δροσιά μιας βιβλιοθήκης διότι είναι ένας δωρεάν, ανοιχτός δημόσιος χώρος. Εφόσον υπακούουν στους κανόνες, είναι ελεύθεροι να παραμείνουν. Συνήθως, απλώς αναζητούν μια ήσυχη γωνιά και διαβάζουν. Οφείλουμε να τους εξυπηρετούμε όπως οποιονδήποτε άλλον πολίτη».

Υποστηρικτική δύναμη

Εξαιτίας της κρίσης, στις ΗΠΑ έγιναν περικοπές και στις δημοτικές βιβλιοθήκες. «Εως τώρα είχαμε ένα budget 12 εκατομμυρίων δολαρίων, τώρα έπεσε σε κάτι παραπάνω από δέκα», μας λέει η Ντ. Κρες. «Επί της ουσίας, δεν έκοψα καμία υπηρεσία αλλά, αναπόφευκτα, έγιναν αλλαγές στο προσωπικό και στις ώρες απασχόλησης, ωστόσο ανέβασα ακόμα περισσότερο υλικό στο Διαδίκτυο, ώστε ο κόσμος να έχει πρόσβαση σε αυτό είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο, ενώ ξεκινήσαμε ένα επιθετικό πρόγραμμα εκμάθησης υπολογιστών και χρήσης του Διαδικτύου για τα μέλη μας. Τώρα πια, μια δημοτική βιβλιοθήκη συνδέεται περισσότερο με υπηρεσίες προς την κοινότητα που την περιβάλλει, διατηρεί ακόμα τον ερευνητικό της χαρακτήρα, αλλά πλέον μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στο να κάνει τα άτομα της κοινότητάς της να σταθούν καλύτερα στα πόδια τους, να νιώθουν τη βιβλιοθήκη ως μια υποστηρικτική κοινωνική δύναμη».

Ανοιγμα στον κόσμο

Η Ντ. Κρες επιμένει ότι, παρά την κρίση, η σημερινή είναι μια εποχή ευκαιριών, «όχι μόνο χάρη στο Διαδίκτυο αλλά και στο γεγονός ότι σήμερα έχουμε πολλούς μετανάστες, έχουμε ανθρώπους που μετακινούνται συνεχώς, κάνουν πολλές δουλειές ταυτόχρονα, συνεπώς, οι βιβλιοθήκες καλούνται να προσαρμοστούν στις ανάγκες του σύγχρονου, παγκόσμιου ανθρώπου και να ξεχάσουν την παλαιά αντίληψη "ορίστε η βιβλιοθήκη μας, ελάτε να την επισκεφθείτε". Οι βιβλιοθήκες πρέπει αυτές να επισκέπτονται τους ανθρώπους».

Η Αμερικανίδα βιβλιοθηκονόμος υπερτονίζει τη στενή σχέση ενός τέτοιου θεσμού με την κοινότητα. «Η έννοια της δημοτικής βιβλιοθήκης αποτελεί θεμελιώδη αξία σε μια δημοκρατία. Θεωρείται ως ένας από τους στυλοβάτες της δημοκρατίας, μαζί με τη δημόσια εκπαίδευση. Η λειτουργία μιας βιβλιοθήκης σημαίνει ότι μπορεί καθένας να συμμετέχει ενεργά στη ζωή της κοινότητας. Ολοί έχουν φωνή και δεν θέλουμε να αφήσουμε κανέναν απ' έξω. Αυτό κάνει μια δημοκρατία να λειτουργεί. Στις Ηνωμένες Πολιτείες λειτουργούν περισσότερες από 122.000 δημοτικές βιβλιοθήκες. Η δική μας ιδρύθηκε από τους απλούς πολίτες-μέλη της κοινότητας. Τη δεκαετία του '30 ανέλαβε την ευθύνη της λειτουργίας της

η τοπική διοικητική αρχή. Στην αρχή, οι βιβλιοθήκες στήνονταν πρόχειρα σε κάποιο σπίτι, σε πυροσβεστικό σταθμό, στο πίσω μέρος ενός καταστήματος και από εκεί εξελίχθηκαν εκεί που είναι σήμερα.

» Όταν αναγκάστηκα να κλείσω κάποια τμήματα της βιβλιοθήκης ορισμένες ημέρες της εβδομάδας, αρκετά μέλη μας διαμαρτυρήθηκαν καθώς θεωρούν την ύπαρξη μιας βιβλιοθήκης εξίσου σημαντική με την ύπαρξη της αστυνομίας, της πυροσβεστικής, της δημόσιας υγείας κι αυτό ισχύει και σε άλλες κοινότητες».

Το φωτεινό παράδειγμα της Βέροιας

Κατά την Ντ. Κρες, τα προβλήματα σε όλες τις βιβλιοθήκες παντού στον κόσμο είναι λίγο πολύ τα ίδια, ο τρόπος αντιμετώπισής τους αλλάζει. «Στο συνέδριο, μαζί με εκπροσώπους από την Ολλανδία, τη Γερμανία, την Ιταλία ή την Ελλάδα, μιλήσαμε για πολύ κοινά ζητήματα και στρατηγικές. Δηλαδή, ότι χρειάζεσαι την τεχνολογία, ότι πρέπει να πας εκεί όπου είναι οι άνθρωποι, ότι πρέπει να ανοιχτείς σε συνεργασίες, να δικτυωθείς διότι δεν μπορείς να λύσεις όλα αυτά τα προβλήματα από μόνος σου. Δεν μπορείς να είσαι πια ένα στατικό ίδρυμα, πρέπει να ανοίξεις τις πόρτες σου στην κοινωνία, κυριολεκτικά, και, βέβαια, πρέπει να είσαι ανοιχτός σε νέες ιδέες. Από την Ολλανδία τέθηκε το θέμα να υπάρξουν δανειστικές βιβλιοθήκες σε αεροδρόμια και σιδηροδρομικούς σταθμούς. Στις ΗΠΑ συζητάμε το ενδεχόμενο να έχουμε μικρές βιβλιοθήκες στους σταθμούς του Μετρό. Πριν έρθω εδώ, έκανα μια μικρή έρευνα και διαπίστωσα ότι η Βιβλιοθήκη της Βέροιας κάνει πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μοντέλο στην Ελλάδα.

» Το ζητούμενο για μια επιτυχημένη βιβλιοθήκη είναι να μοιράζεται και να δείχνει ότι είναι δυνατόν να αλλάξουν κάποια πράγματα. Με μικρά βήματα μπορείς να πετύχεις κάτι μεγάλο και όχι απαραίτητα με ένα τεράστιο άλμα. Υπόψη, και στις ΗΠΑ, οι βιβλιοθήκες έχουν αυτό τον συντηρητικό χαρακτήρα, οπότε πάντοτε χρειάζονται σταδιακές αλλαγές. Γι' αυτό και όσοι λένε ότι σε μια διαδικτυακή εποχή δεν χρειάζεσαι βιβλιοθήκες έχουν λάθος, διότι ο ρόλος τους στην κοινωνική δικτύωση και σε μια κοινότητα είναι πολύπλευρος. Το 80% των Αμερικανών εφήβων έχουν κάρτα βιβλιοθήκης. Αν δεν τους παρέχουμε σύγχρονες υπηρεσίες, δεν θα τη χρησιμοποιήσουν. Σήμερα, οι έφηβοι χρησιμοποιούν μια βιβλιοθήκη για να συνδεθούν με συνομηλίκους τους από άλλη βιβλιοθήκη - είναι μια κοινωνική δικτύωση. Διοργανώνουμε παρουσιάσεις βιβλίων, προβολές ταινιών και συζητήσεις, γίνονται συναυλίες, προσκαλούμε συγγραφείς, πραγματοποιούνται διαλέξεις και εργαστήρια διαφόρων ειδών. Τα ίδια τα κτίρια αλλάζουν: παλαιότερα δεν υπήρχαν καρέκλες με τραπέζια για συζήτηση, παλαιότερα απαγορευόταν να πάρεις τον καφέ σου, τώρα πια μια βιβλιοθήκη έχει δικιά της καφέ. Πρέπει να είσαι ορατός σε μια κοινότητα, να κάνεις τη διαφορά και όχι να κινείσαι σε ένα παράλληλο σύμπαν. Χρειαζόμαστε ακόμα τη σωματική επαφή, ο ηλεκτρονικός κόσμος είναι πολύ μοναχικός».

Ποια είναι

Η Νταϊάν Κρες (Diane Kresh) είναι διευθύντρια στην Arlington County Virginia Public Library. Εργάστηκε επί 31 ολόκληρα χρόνια στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, όπου επέβλεψε το πρώτο στον κόσμο διαδικτυακό σύστημα σύνδεσης βιβλιοθηκών και ερευνητικών ιδρυμάτων. Έχει λάβει σημαντικά βραβεία για τη συνεισφορά της στην προσαρμογή της βιβλιοθηκονομίας στη νέα εποχή και έχει δημοσιεύσει δεκάδες σχετικά άρθρα.